

in podela. Ta sok se na vse kraje in po vsih delih drevesa okrog plazi.

Po cevkah pa bi se ne mogel kviško vzdigovati, ko bi zgoraj odperte ne bile. Po teh znojnicah ali potnih luknjicah rastlin spuhé vodni deli soka čedalje bolj; oljnati, žvepleni in zemeljni delci pa se med seboj združijo in raztezajo rastlino na vse kraje, tako da čedalje večja prihaja. Drevo pa vsahne, ko krogotek in dotok soka popolnoma neha, ali ko se notranja vravnava drevesa — bodi si po preojstrem mrazu in zmerzlini, po starosti ali po kakošnem unanem poškodovanju vniči.

Al je mogoče, da zamoremo pri pogledu drevja spomladi in poleti še tako neobčutljivi biti, kakor smo bili prej? Al se nam more sprememba, ki se neprenehoma z njim godi, še malenkost zdeti? Ali ni tudi vse to delo modrega Gospodarja nebes in zemlje, ki nam v vsaki stvari oznanuje velikost svojo!

Ljubezen do maternega jezika.

Odlomek iz rokopisa J. G. Vèrdelskega: „Kratek razgovor o slavjanskem narodu“.

Važna in hvalevredna lastnost Slavjanov je njih velika in goreča ljubezen do svojega narodnega jezika. To je zapaziti povsod med njimi tudi dan današnji. Vidi se sicer, da tu in tam se nekteri sramujejo svoj materni jezik govoriti; al to so le redki posamci, ki nikakor ne morejo gori rečenega na laž postaviti. Taki izjemki se verh tega najdejo le v mestih, kjer se govori manj slavjanski kot kakošen drug jezik, in kjer se uni navadno meša in kazi s tim tako, da sčasom postaja nerazumljiv.

Ozrimo se in poglejmo o ravno omenjenem obziru v Šplito in v Dubrovnik.

Prebivavcem bližnjih štirih predmestij (varošov), ktere skorej tikoma obdajajo Šplit, je tako malo mar za talijanski jezik, ki ga govori večina meščanov, da se ga nikol ne naučijo, in da, če se k njim pride in se jih kaj po talijanski vpraša, odgovoré, da ne razumejo „latinski“, in da naj se jim zatorej govori „naški“ (to je, njih jezik, serbsko-ilirski).

Dubrovčani govore dva jezika popolnoma dobro: serbsko-ilirski in talijanski (lepoglasni današnji rimski). V razgovorih med sabo in z družimi Slavjani, kakor tudi v svojih pismih, ktere pošiljajo na svoje sorojake, se poslužujejo vsi, s plemenito gospôdo vred, le serbsko-ilirskega (narodnega) jezika, in celò z nekim štimanjem in skorej z neko ljubosumnostjo, — kar se pa gospôdi družih dalmatinskih mest, postavim: v v Šplitu, v Šibeniku, v Zadru itd. čudno, ali clo gerdo, neumno in zasmešljivo zdeva. Talijanski ne govore z družimi ko le s tujici, če ne znajo njih narodnega jezika, ali, če ne govore, kakor oni pravijo, naški. — Učilni jezik na c. k. dobrovaški gimnazii je serbsko-ilirski, kakor je bil že od nekdej.

Kako da so pa Dalmatinci zaljubljeni v svoj narodni jezik, vidilo se bo, na primer, tudi iz sledeče dogodbe, popolnoma resnične.

Eno nedeljo leta 1851 popoldne so se v neki pivnici šplitskega predmestja tako imenovanega „velikega varoša“ fantje silno sperli, tako, da bi se bilo razpertje lahko strašno končalo. O tem hipu prideta v gostivnico dva žandarja, kterih eden, čeravno tujec, je dobro in čisto govoril serbsko-ilirski jezik (je bil več let v Dubrovniku). Dalmatinci so spervi v obče mislili, da med žandarji ni nobenega, ki bi znal njih jezik, in da so vsi Nemci ali Talijani. Kadar je omenjeni žandar z gromečim glasom in ostro kot pravi Dalmatinec na fantine zarežal v njih jeziku, so ostermeli vsi kakor začarani, in neutegoma pozabivši razpor, so ga bistro gle-

dali. „Dakle jesi li i ti naš? — Siedite obadva i pite čašu vina ovde z nami!“ so s prijaznim smehljem rekli. — Tako je jenjal hudi prepir, ne zavolj pričijočnosti dveh žandarjev, ampak po čudodelni oblasti domačega jezika, kteri zaslišan iz ust enega žandarja je nanagloma zbudil prijetni čutlej v narodoljubnih Dalmatincih!

Ozir po svetu.

Carevič Konstantin.

Konstantina Nikolajeviča, družega sina cara rusovskega, kteri je zdaj višji poveljnik rusovskih vojnih bark na izhodnem morju, neki Francoz, ki je delj časa na Rusovskem živel, takole popisuje:

Carevič Konstantin še prav mlad (rojen je bil 9. sept. 1827), je ostrega obraza, šipkega pa krepkega telesa. V celem životu njegovem se razodeva tatarska kri. Vsega družega duha je kakor njegov stareji brat, pervorojeni Aleksander, kteri je po značaju svojem bolj Nemec kakor Rus. Pravijo, da je očetu, caru Nikolaju, Konstantin veliko bolj pri sercu. On je zlo častiželjen, in tista postava, po kteri ima pervorojenec cara naslednik biti, mu je nek zlo zoperna. „Postava pervorojenstva je nespametna“, so ga slišali večkrat (?) reči. „Ne stareji, ampak vrednejši naj se vsede na tron“. Drugi pa spet pravijo, da je zadovoljen, ako dobita brata vsaki pol dežel. Ko je enkrat slonil nad zemljovidom rusovskega carstva in je potegoval s svinčnikom meje semtertje, ga je nek prijatelj vprašal: kaj da dela? Odgovoril je: „določujem delež svojemu bratu in pa sebi“. Se vé da jutrovo (iztočno) stran Rusovskega za-se ohranjuje. Njegovo ime Konstantin se mu zdeva veliko veliko pomenljivo, in v svojih častiželjnih sanjah Konstantinopel (Carigrad) in turško carstvo že prištevava rusovskemu carstvu. Že od nekdej mu je natančno poznanje Turčije naj bolj pri sercu bilo, in pridno se je vsega, kar koli zadeva te dežele, učil. Leta 1850 je prišel pred Helsingfor s svojim brodovjem. Komu nek je dovolil, da ga je smel prvi na barki obiskati? Al mestnemu poglavarju ali vojnemu zapovedniku? Ne! — učenik jutrovnih (iztočnih) jezikov je smel prvi se mu pokloniti. In ta je potem pripovedodal, da carevič Konstantin zna turški jezik popolnoma, da pozna vse, tudi malo znane turške rokopise, in da nikdar se ne bo ne kaj zmotil v jezikoslovnih, ne v političnih, ne v dnarstvenih rečeh, ki zadevajo sedanost ali prihodnost carstva Mahomedovega. Zato je tudi ljubljene staro-rusovske stranke. Še čisto mlad, je bil že za admirala vsega rusovskega brodovja izvoljen; vendar je še le proti koncu leta 1852 prevzel oskerbništvo deržavnega pomorstva. Pravijo, da pod njegovim vodstvom se je marsikaj popravilo v tem.

Slovanski popotnik.

* Na Dunaji je ravno prišel na svetlo drugi natis prof. dr. Miklosičevih bukev: „Formenlehre der alt-slovenischen Sprache pri c. k. dvornem bukvoteržcu Vilhelmu Braumüller-ju iz tiskarnice Leopolda Sommerove. Delo je močno pomnoženo, prenarejeno, in vsako pravilo z mnogimi izgledi razjasnjeno. Sploh je vse tako izverstno, kakor se le od tako na tanko učenega moža, kakor je gosp. dr. Miklosič pričakovati more. Že samo ime slavnega slavista stori nepotrebno vse priporočevanje teh bukev, ki so v VIII. 179 strani debele.

* Družtvo sv. Mohora opominja, da se bo 2. del „djanja svetnikov“, ki je že tudi vezan, le tistim družtvenikom letos pošiljal, ki so svojo dolžnost za leto

1854 popolnoma spolnili. Zatorej ne mudite se; še nekaj časa bomo čakali!

* Za „matico“ društva sv. Mohora se je dosihmal nabralo 175 fl. 48 kr. sr. Število v društvo zapisanih družbenikov znese 949.

* Od nemškega letopisa za slavjansko slovstvo, ki pod naslovom: „Jahrbücher für slavische Literatur, Kunst und Wissenschaft“ v knjigarnici Smolerovi v Budišinu na Saksonskem (J. E. Schmalzer in Bautzen in Sachsen) izhaja je prišel ravno 2. zvezek letošnjega tečaja na svetlo. Obsega mnogo znamenitih sestavkov; v obče je časopis ta hvale vreden, iz katerega bomo vprihodnje bralcem „Novic“ marsikako drobtinico donášali. Vsako leto izhaja od tega časopisa 8 zvezkov, ki veljajo 4 tolarjev (Reichsth.) in se dobivajo ali po pošti ali po knjigarnicah.

Novičar iz mnogih krajev.

Zadnje dni tega mesca pridejo Nj. vel. cesar s cesarico v Pešt. — C. k. ministerstvo je ukazalo, če se kako pohoštvo zida poleg železnice, mora politična gosposka to vodstvu železnice pred vediti dati, da ono razsodi, ali ni zidanje napoti. — Ker pridejo konec tega mesca papirne nemške desetice ob veljavo, je zadnji čas jih zdaj oddati. — Ker se je govorica zlo med ljudi zatrosila, da po ti rekrutirengi bo spet druga, je tirolski časnik „Bothe f. Tir.“ oznanil, da za gotovo vé, da to ni res. — Presvitli cesar so Judom na Dunaji dovolili, da smejo še en tempel (sinagogo) zidati (v predmestju Leopoldovem). — Na Ogerskem še v nogradih ni nič tertje bolezní čutiti. — Spet se je prikazala repata zvezda, ki jo je zvezdoslovec Klinkerfues v Gotingi 4. dan t. m. zasledil; na Dunaji so jo vidili 16. t. m.; je zvezda po velikosti 6. verste, in skor brez repa. — Rusovska vlada je prepovedala, da se iz Moldave ne smé ne ovés ne ječmen v avstrijsko cesarstvo voziti. — V Egiptu so letos za tretji del več žita pridelali, kakor lani. — Na Francoskem že dolgo časa tako zlo dežuje, da se boje slabe letine, če ne bo dež kmalo jenjal; zatega voljo je nadškof v Parízu oklical molitve, da bi se sprosilo lepo vreme, katerega na Francoskem toliko bolj potrebujejo, ker žita od lanskega leta nič več nimajo, iz Odese rusovskega pa letos tudi pričakovati ne morejo; le srednja letina bo tedaj v taci okoljšinah za Francoze že huda nadloga. — Zavolj bitve pri Silistri, ki se je začela 13. t. m., so prinesli telegrafi nasprotne novice. Večidel teh naznanil pravi, da so Rusi veliko zgubo terpeli in da jim pogum že zlo upada; francoski vradni list naznanja, da so Rusi opustili obsedo Silistre, in dunajski vradni list „Oest. C.“ pravi, da že marsirajo v Moldavo nazaj; vsi pripovedujejo (in to je gotovo), da je rusovski general Šilder 13. dan t. m. v levo nogo tako vstreljen bil, da so mu jo mogli odrezati; tudi knez Gorčakov je bil takrat ranjen. Rusi so vjeli 22 Turkov in 2 francoska oficirja; so mogli pa deloma proti Kusgunu, deloma pa na uno stran Donave bežati. 15. dan t. m. so Turki iznova planili nad Ruse in jih pogнали v Kalaraš. Tako popisujejo skor vse novice to bitev pri Silistri, — le „Soldatenfreund“ (sicer resnicoljuben časnik) pravi: da 13. in 14. t. m. ni bilo nobene huje bitve med Rusi in Turki. Kaj je po tem takem pravo? Da bi bili Rusi že popolnoma opustili oblego Silistre, ni verjetno; da so jo pa začasno ustavili, se od več strani za gotovo terdi. Gotovo je, da je komandant Silistre Musa-paša 2. dan t. m. umrl; turško vradno naznanilo pravi, da je ravno

molil in Boga hvalil za poslednjo zmago, ko je priveršela krogla in ga ubila. Duša modre in junaške brambe Silistriške terdnjave pa je pruski oficir topništva, po imenu Grah, ki že dolgo služi v turški armadi. — Ker je turška vlada v veliki dnarni zadregi, je sultan poslal spet 2 poslanca v Pariz, da bi najela dnarja. — Od rusovskega cara še ni prišel odgovor na Dunaj; vés svet pričakuje radovedno zadnje besede cara Nikolaja, po kateri bo rusovsko-turška vojska v novo dōbo stopila. — Beligradske „novine“ so naznanile te dni namen serbske vlade o pripravi za vojsko: „Serbija se oborožuje“ — pravijo novine — „zato, ker krog in krog silna vojska razsaja, in tedaj tudi ona mora za svojo varnost skrbeti. Ne da bi hotla kogar nadlegovati, se pripravlja na vojsko; ampak da varje celost svoje države.“ „Če mirú želiš, bodi pripravljen za vojsko“, je pravilo tudi serbske vlade. — Neapolitanska vlada je prepovedala nakupovanje goveje živine, ker je slišala, da se je ima sila veliko nakupiti za francosko armado, in bi je potom utegnilo manjkati domači deželi. — Iz Epira se sliši, da je popolnoma miren; v Tesalii in Macedonii pa se gerški vstajniki zoper Turke še niso pomirili. — V srednji Ameriki je potres od 13. do 16. aprila mesto St. Salvador popolnoma razdjel; od 28.000 prebivavcov jih je veliko konec vzelo.

Ivanu Koseski-mu

za god in odhod v Abbanske toplice

domovina njegova.

Abbano! vir presladkih upov meni
Kakor pomladi diš naravo oživlja,
Tak veselih náđ že le zgolj spomin tvoj
Mene navdaja.

Légarja otét medlel še mesce in mesce
Na ležišče pripét — je moj Koseski;
Ni služila noga mu več ne roka
Moj'mu ljubljencu.

Kolika muka za-nj: ne moč' iz sobe,
Moči ne na sprehod pod milim nebom —
Tje posred duhtečih cvetlic, med glasbo
Pevčikov gaja!

In vés ta čas, oh, zapustiti liro,
Ki sladila življenje „mojstru pevcov“,
In toljkanj zánimala poslušavce —
Koljka britkost mu!

Rešit' mučenca obojnih stisk, že vlani
Pošljem, Abbano! v tvoje ga toplice;
In, o radost! kmali že mu začénja
Odlegovati.

Znovega letos ti zročim ljubljenca;
Ah! doverši mu kmal polno ozdravljenje,
Da slavil Betzajdo bo novo sam te
Orfej slovenski!

To za Tvoj god, preslavni naš Koseski!
Mat' Slovenja Ti voši in vsi rojaki;
Spolni, ah, kmal se Tvoje: „če Bog da, še jo
Bomo zapeli!“

Stan kursa na Dunaji 22. junia 1854.

Obligacije	5 %	85 ⁵ / ₈ fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	82 ¹ / ₂ fl.
državnega	4 ¹ / ₂ %	75 ³ / ₄ „	Windišgrac. „	20 „ 29 ¹ / ₄ „
dolga	4 „	68 ¹ / ₂ „	Waldstein. „	20 „ 30 ³ / ₈ „
	3 „	56 „	Keglevičeve „	10 „ 10 ¹ / ₄ „
	2 ¹ / ₂ „	42 „	Cesarski cekini.	6 fl. 10
Oblig. 5 % od leta 1851 B 102			Napoleonor (20 frankov)	10 fl. 18
Oblig. zemljiš. odkupa 5 % 83			Suverendor	18 fl. 28
Zajemi od leta 1834	226 ¹ / ₂ „		Pruski Fridrihsdor	11 fl. —
„ „ 1839	122 ³ / ₄ „		Nadavk (agio) srebra:	
„ „ 1854	89 ³ / ₄ „		na 100 fl.	32 ¹ / ₂ fl.